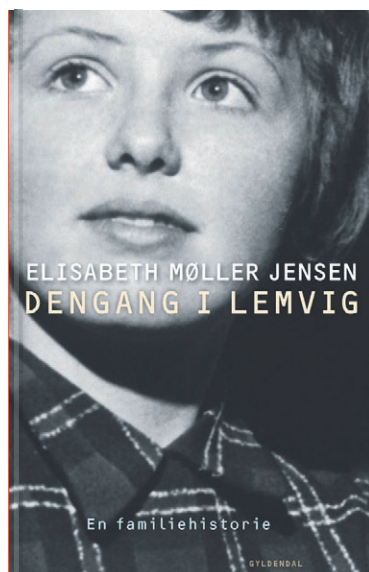

TEMA Udbuddet af alternativer til Forfatterskolen vokser. Betyder nye skoler ny litteratur?

Erindringslitteratur på et meget højt niveau

Kristeligt Dagblad

★★★★
Et stykke omhyggeligt
fortalt danmarkshistorie.
Berlingske

♥♥♥♥♥
Beundringsværdigt.
Politiken

Elisabeth Møller Jensen,
født 1946 i Lemvig.
Tidligere direktør
for KVINFO.

GYLDENDAL

TEMA Forfatterskoler

'En 20-årig kan ikke skrive om et langt liv som sømand'

Hundredvis af ansøgere får hvert år afslag fra Forfatterskolen i København. Men udbuddet af alternative forfatteruddannelser vokser – en af dem er Gladiatorskolen

Af Anna Hjortsø Schmidt

14 mennesker finder en efter en plads rundt om det hvide langbord hos Forlaget Gladiator, som har hjemme i en baggård på Amager. For enden sidder Hans Otto Jørgensen, forfatter og tidligere rektor på Forfatterskolen. Alle kigger på ham.

»Der er brug for et rum, hvor alle er fælles om litteraturen. Et professionelt rum, hvor man får kritik, man kan bruge til noget og ikke velvillige svar fra venner og familie,« siger han, da sidste person finder plads på en knirkende stol.

Denne torsdag eftermiddag er de 14 elever første undervisningsgang på Gladiatorskolen, mere specifikt på

linjen 'Hans Otto Jørgensens 1-årige forfatteruddannelse', som Forlaget Gladiator står bag.

Antallet af ansøgere til Forfatterskolen er steget støt i løbet af årene, og siden 2013 er ansøgertallet til de 6-10 pladser nået helt op på omkring 450. 100 flere end de forrige år.

»De hundredvis af ansøgere, der ikke bliver optaget på Forfatterskolen, de søger andre steder hen, og det er klart min fornemmelse, at der er en vækst på området,« siger formand for Dansk Forfatterforening, Jakob Vedelsby.

Gladiatorskolen er et af buddene på et alternativ til Forfatterskolens få pladser.

På flere måder minder Gladiatorskolens undervisning om Forfatterskolens: Eleverne skal læse hinan-

dens tekster og give kritik i plenum, de skal lære at blive bedre læsere, og sprogarbejdet spiller en stor rolle. Men forløbet, som koster 35.000 kr., finder sted over syv forlængede weekender.

Andre historier?

Selv insisterer Hans Otto Jørgensen på at kalde Gladiatorskolen et »supplement« frem for et »alternativ« til Forfatterskolen, som han var rektor for i 2002-2009:

»Skolen her er ikke et alternativ til Forfatterskolen. Det er nogle helt andre, vi henvender os til,« siger han.

Her tænker han især på aldersforskellen på eleverne:

»Optaget til Forfatterskolen er koncentreret om de unge i 20'erne, der har SU at gøre godt med. Her på min skole er gennemsnitsalderen over 30, og det er muligt at have børn og arbejde ved siden af, fordi undervisningen ligger i weekender.«

Som han selv påpeger, er en del af de 14 elever på hans hold i 20'erne, men der er også elever i 30'erne og

helt op i 50'erne. Den højere gennemsnitsalder på Gladiatorskolen betyder, at eleverne har nogle erfaringer, som kan have betydning for de lit-

”

På Forfatterskolen går man i højere grad efter noget, man kunne kalde talent, som kan udvikle sig til et forfatterskab. På min uddannelse er det omvendt

Hans Otto Jørgensen
Forfatter og forlægger

terære tekster. Jørgensen nævner en tidligere elev, sømanden Hans Andersen, som eksempel. Han udkommer med *Skibe gør fart* på Forlaget Gladiator i 2016.

»De har stoffet til rådighed, men de mangler et værktøj til at formidle det, og det kan de få her,« siger Jørgensen.

– *Kan du se en anden slags litteratur komme ud af det end den, der skrives på Forfatterskolen?*

»Nu må vi se, hvad kritikerne og læserne siger til det. Men det tror jeg. Det er helt sikkert nogle andre historier, for man sidder ikke som 20-årig og skriver om et langt liv som sømand eller har haft sklerose i ti år og et opløst ægteskab på baggrund af det,« svarer han.

Han fortæller, at elevernes æstetik i forbavsende høj grad ligner den, forfatterskoleeleverne arbejder med. Men der synes at være en forskel:

»På Forfatterskolen går man i højere grad efter noget, man kunne kalde talent, som kan udvikle sig til et forfatterskab. På min uddannelse

Hans Otto Jørgensens undervisning på Gladiatorskolen retter sig mod, at eleverne skal færdiggøre et helt manuskript. Foto: Thomas Nielsen

er det omvendt egentlig: Jeg tror, der er en fortælling, der kan bære igennem, og så må vi sørge for at få tilvejebragt et sprog, der kan gribe den,« siger han.

Det færdige værk

Gladiatorskole-eleverne læser her i starten hinandens tekster prima vista, dvs. fra bladet, men efter et halvt års tid vil det være 30-40 sider læst på forhånd. Et konstant fokus i undervisningen er, at elevernes værker udbygges løbende hen imod »den eksemplariske tekst«, som Jørgensen kalder den. Målet er, at eleverne hver især skal have et færdigt manuskript om et års tid.

»Så har eleverne en målestok for deres videre arbejde ved at have gjort sig en radikal erfaring og lavet noget, der er exceptionelt godt. I stedet for at have en masse halvgodt liggende,« siger han.

Han var glad for at være rektor på Forfatterskolen, men havde samtidig lyst til at lave en anden type skole, hvor man har det færdige værk for øje: »På Forfatterskolen er man mere fokuseret på detaljen frem for værket. Det er et resultat af, at man kun kan nå at gennemgå 3-5 siders tekst på sådan en mandag formiddag, og eleven kommer først på igen med sin tekst efter flere måneder. Man kunne godt være mere pragmatisk, tror jeg,« siger han.

– Tror du, det indvirker på den litterære tekst, at forfatteren i skriveprocessen har fokus på det færdige værk?

»Ja, det tror jeg. Der er måske en større gavmildhed. Jeg siger til mine elever, at det er vigtigt, at man har en åben gestus mod læserne i stedet for at være hermetisk lukket, som der tidligere har været en tendens til. En slags pædagogisk tilrettelæggelse af sit stof, så det umiddelbart er til at gribe for læseren.«

En af eleverne på Gladiatorskolen er 40-årige Vibe Kramhøft, der til daglig er gartnermedhjælp i en forskerskov og uddannet mindfulness-instruktør. Hun søgte ind på Gladiatorskolen, selvom hun egentlig hverken havde tid eller de 35.000 kr., som uddannelsen koster. Hun har tidligere været på flere kortere skrivekurser, men for hende er Gladiatorskolen ikke endnu et kursus, men et seriøst bud på en forfatteruddannelse, og netop derfor ansøgte hun:

»For mig er det ikke et kursus, men en uddannelse, fordi forløbet er langt og intensivt og retter sig mod et færdigt produkt,« forklarer hun.

Hun skriver lige nu på en roman.

»Jeg kunne måske godt have fundet på at søge ind på Forfatterskolen, hvis jeg var et andet sted i mit liv, men nu har jeg børn og andelslejlighed. Jeg ville ikke have valgt et sted, som var så krævende og omfattende, hvis ikke det var rettet mod et færdigt manuskript, for jeg vil gerne afprøve, om mit værk kan blive litterært interessant for andre og dermed udgivelsesklart,« fortæller hun.

Andre skoler, anden litteratur?

Forfatterskolen fremmer den korte, minimalistiske litteratur på grund af undervisningsformen, lyder kritik. Nytiltrådt rektor, Jeppe Brixvold, er uenig i det billede, der bliver tegnet af skolen

Af Anna Hjortsø Schmidt

Forfatterskolen i København har haft monopol på forfatteruddannelsen i snart 30 år. Samtidig har forfatteraspiranter i stadigt højere grad mulighed for at tage på andre forfatteruddannelser, også i de øvrige nordiske lande. Spørgsmålet er, om de anderledes undervisningsforløb befordrer end anden litteratur end Forfatterskolen, som får kritik for, at undervisningsformen fremmer en kort og sprogorienteret litteratur.

Forfatter Liv Sejrbo Lidegaard, der debuterede med *Fælleden* tidligere i år, søgte ind på Forfatterskolen og Litterär Gestaltning i Göteborg samtidig. Hun begyndte på sidstnævnte i 2012, og når hun tænker tilbage, er hun glad for, at hun kom ind på Litterär Gestaltning, som er den nordiske skole med flest elever fra de øvrige lande.

»Jeg fik meget ud af at opleve de forskellige litterære traditioner, der er i Danmark, Sverige og Norge. Det gjorde, at mine forestillinger om, hvad og hvordan jeg kunne skrive, smuldrede ret meget,« siger hun og påpeger samtidig, at hendes oplevelse ikke skal forstås i sammenligning med Forfatterskolen.

»Den svenske lyrik er ret uforfærdet over for patos. Den er stadig meget formbevidst og nyskabende, men der er en måde at være alvorlig på, som jeg kan godt kan lide. Samtidig er der en svensk tradition for en slags intellektuel, tænken-de skrift,« siger hun og fortæller, at der er en del elever på Litterär Gestaltning, der skriver essays og reportager.

Fortælling vs. sprog

På Litterär Gestaltning veksles der mellem intensiv undervisning i to uger med forberedt læsning af elevernes tekster og skriveperioder på fire uger.

Forfatter og underviser på Te-

strup Højskole Christian Dorph besøgte de nordiske skoler i 2011.

»Den tydeligste forskel fra Forfatterskolen er, at man i højere grad forbereder sin læsning. For eksempel har man på Litterär Gestaltning i Göteborg flere uger til at læse hinandens tekster. Jeg ved ikke, om der kommer noget andet litteratur ud af det, men man kan måske sige, at undervisningsformen på Forfatterskolen gør, at de korte gener er privilegerede,« siger han og påpeger, at alle de nordiske skoler dyrker den smalle litteratur.

Forfatter Merete Pryds Helle underviste på Forfatterskolen i 2006-10 og underviser nu på Forfatterstudiet i Tromsø, Norge. Her oplever hun, at undervisningen står i stærk modsætning til Forfatterskolens. I Tromsø finder undervisningen sted i weekender, og de tekster, eleverne præsenterer for hinanden, er minimum 15 sider.

»Det er absurd, at eleverne på Forfatterskolen sidder med så korte tekster, især for prosaister, som skal lære at skrive langt. Der er elever, der skriver længere, men der er også mange, der ikke gør,« siger Pryds Helle, som her i efteråret søgte rektorstillingen på Forfatterskolen med et ønske om at ændre undervisningsforløbet. Hun efterlyser, at prosaen dyrkes som kunst og fortælling.

»Når en elev har en længere tekst, og det forventes, at eleven arbejder videre på den samme tekst henover et år, kommer det også til at handle om tekstens indhold. På Forfatterskolen lægges der vægt på den korte, minimalistiske og meget sprogorienterede prosa. Det er en konsekvens af et fokus på sproget frem for at se på, om teksten hænger sammen som fortælle-mæssig helhed,« siger hun.

Der er plads til prosa

Nytiltrådt rektor på Forfatterskolen, Jeppe Brixvold, mener ikke, at det billede, der tegnes af Forfatterskolens undervisning, er korrekt, eller at skolen underprioriterer den længere fortællende prosa.

»Vi har i mange år haft to former for tekstlæsning. Dels er der en tekstlæsning i plenum med tekster på op til 10 sider, dels er der læsningen i skrivegrupperne,« siger han.

Den uforberedte tekstlæsning er ikke en formorienteret læsning, siger han videre, for den inkluderer også en diskussion af, hvordan indholdet genereres:

»Den er især en diskussion af, hvordan stof og form hænger sammen, dvs. hvordan tekstens indhold

opstår. Når vi læser uden forberedelse, er det for at få de umiddelbare reaktioner på dette indhold.«

Han mener, at de elever, der skriver fortællende romaner, især bliver tilgodeset i skrivegrupperne, hvor eleverne mødes med en lærer regelmæssigt i halve eller hele år, og hvor der ofte læses manuskripter på hundredvis af sider. Han nævner tidligere elever som Ursula Scaenius og Jonas Eika Rasmussen, som i år debuterede med *Lageret Huset Marie*, og som har været i skrivegruppe under underviser Christina Hesselholdt:

»Det er et eksempel på fortællende prosa, som er kunstnerisk nyskabende,« siger Brixvold.

Han fortæller, at ca. 40 procent af ansøgerne på skolen ansøger med fortællende prosa, og at lidt under halvdelen af de nuværende elever skriver fortællende prosatekster. Han mener, at vægningen også er et spørgsmål om, hvor den nuværende litteratur befinder sig:

»Der er nogle andre udtryksformer på spil for tiden, så hvorfor skulle man prøve at ensrette eleverne hen imod den længere fortællende prosa?«

Han siger dog, at skolen måske i højere grad end andre skoler tiltrækker lyrikere, selvbiografister og forfattere, der skriver mere eksperimenterende.

»Det kan godt hænge sammen med skolens historie, hvor der har været mange digtere og dermed måske et ret åbent tekstbegreb. Men det kan også være, at de andre tekstformer findes overalt, og at det er de andre skrivekurser, der er for begrænsede i deres forventninger.«

”

Der er nogle andre udtryksformer på spil for tiden, så hvorfor skulle man prøve at ensrette eleverne hen imod den længere fortællende prosa?

Jeppe Brixvold

Rektor, Forfatterskolen

En af de danske skoler, forfatteraspiranter søger til, er Gladiatorskolen. Her er der et konstant fokus i undervisningen på at skrive et manuskript færdigt, hvilket ikke er tilfældet på Forfatterskolen ifølge underviser Hans Otto Jørgensen.

Brixvold siger, at mange af eleverne på Forfatterskolen efterstræber det færdige værk på egen hånd, men at det ikke er skolens mål at guide eleverne imod udgivelsesklare manuskripter:

»Det ville kræve en høj grad af topstyring. Man kunne måske godt punke visse elever til at opnå hurtige resultater, men hvad skulle vi med dem? Forfatterskolen skal gerne være et sted, hvor folk kan udvikle sig som selvstændige kunstnere, og hvor der er plads til helt uforudsete måder at skrive på. Parametere for skolen er ikke kvantitet, men kvalitet.«

'Forfatterskolelitteratur'

Men hvordan ser det egentlig ud, når man kigger på Forfatterskolelitteraturen?

»Hvis man kun kigger på elevernes debuter, så kan mange af dem minde om fordømmen om Forfatterskolelitteratur, hvor de kigger indad, nørkler med sætninger og stemninger. Men det viser sig tit, at de i deres næste bøger folder sig ud i større fortællinger,« siger Tue Andersen Nexø, lektor i Litteraturvidenskab på Københavns Universitet og anmelder på Information.

Han nævner Kristian Bang Foss som eksempel, der debuterede med *Fiskens Vindue*, og som siden hen har skrevet *Stormen 99* og *Døden kører Audi*: Romaner man, ifølge Andersen Nexø, kan definere som brede, handlingsmættede romaner.

»En anden er Dennis Gade Kofod, der debuterede med *Anskudte dyr*, en lavmælt fortælling, men som i sin nyeste bog skriver en apokalyptisk, magisk realisme. På formplan er det stadig enormt kontrolleret og minimalt, men på handlingsplan slår han virkelig nogle herresving,« siger han.

Til gengæld kan det være et problem, hvis forfatteren ikke har lært at have en bevidsthed om sit sprog, påpeger Andersen Nexø:

»Der er en del af de forfattere, som ikke har gået på Forfatterskolen, og som skriver plotorienterede romaner, hvis bøger er skæmmede af uoriginale og upræcise formuleringer og greb. Det forstyrrer altså mig som læser,« siger han.